

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE MEMBRIS ECCLE-||SIAE MILITANTIS,|| TRIBVS LIBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XXV. De decimis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53880](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53880)

fornicarius ducit virginem, si bigamia esset, cum vir castus ducit fornicariam.

RESPONDEO igitur, prohibitum esse ne ordinetur, qui ducit fornicariam, non quod ea sit bigamia, neq; ob illud Apostoli præceptum: *Vnius uxoris vir*, sed quia sic placuit Ecclesie ob dignitatem sacerdotij; nam indignum est tam graui persona Matrimonium cum fornicaria, non autem indignum est viro fornicario, si vxorem virginem ducat; esse autem huius rei causam, non bigamiam, sed dignitatem sacerdotij, ex eo probari potest, quod canon. 18. Apostolorum, vbi prohibetur sacerdos fieri qui duxit fornicariam, prohibetur etiam is fieri sacerdos, qui duxit ancillam, vel comædiarum actricem, vbi nullum locum habet bigamia, sed sola infamia.

Atque hæc de cœlibatu dicta sufficiant.

Sequeretur nunc disputationes, quinta & sexta videlicet; quinta de horis canonicis, & sexta de ritu tonsuræ, siue raturæ Clericorum; sed quia de horis canonicis in disputatione de oratione commodius tractari poterit, de ritu verò tonsuræ differemus in sequenti libro, qui erit de Monachis, nunc ad septimam disputationem nos conferemus.

CAPVT XXV.

De Decimis.

SEPTIMA quæstio erat de temporalibus bonis Clericorum; Sunt autem tria bonorum genera, de quibus ambigi potest, an Clericis conueniât. PRIMO loco, sunt decimæ, quæ debentur Clericis ex iustitia. SECUNDO, sunt agri, domus, ac possessiones ceteræ, quas dono Laicorum, maximè Principum, Ecclesia possidet. TERTIO, sunt bona, quæ habentur titulo planè seculari, vt hæreditate paterna, emptione, venditione, &c. de singulis ordine dicemus. Ac primùm, de decimis quatuor inuenio errores.

PRIMVS error fuit Ioannis Wiclefi, qui, vt refert VVald. lib. 2. doct. fidei, art. 3. cap. 64. & 65. docebat decimas esse puras eleemosynas, & nullo iure deberi Sacerdotibus; Eundem errorem sequuntur hodie Anabaptistæ, Trinitarij: Nam in libello,

libello, quem ediderunt anno M. D. LXVIII. Albæ Iulie Antithesibus veri & falsi Christi, tertiam Antithesin faciunt hanc: *Falsus Christus, sicut ipse est Deus æternus, & dicitur, sic dedit suis Sacerdotibus decimas, & multa bona temporalia. Christus autem verus, qui homo temporalis, & pauper fuit, pauperes etiam sicut Ministros.*

Error est manifestus, facile enim doceri potest, esse de natura & diuino, quod aliquid soluant laici Sacerdotibus, præterea de iure Ecclesiastico, ut id quod soluitur sit pars decima. Quod sit de iure nature, probatur: Nam certè ratio stat, ut iis, qui pro populo laborant, populus alimenta præbeat; vnde enim deducimus deberi Regibus tributa, & militibus stipendia, & iudicibus, aliisque ministris publicis salaria inde etiã deducere possumus, deberi sacerdotibus decimas vel aliquid earum loco. Itaque tempore legis nature videmus Abrahamã dedisse decimas Melchisedecho sacerdoti, qui tunc erat, Genes. 14. in quem locum scribens Chrysostomus hoc. 35. in Gen. dicit Abrahamum hoc facto Doctorem nostrum fuisse, ac monuisse quid nos facere debeamus.

Quod autem de iure diuino sit, probatur ex utroque Testamento; ac primùm Leuit. ult. Num. 18. Malac. 3. & alibi. Deus iussit decimas Leuitis dari, quæ quidem præcepta licet non obligent Christianos, ut iudicialia erant, obligant tamen quatenus moralia, id est, quod pars aliqua fructuum sit Sacerdotibus danda; id enim apertè docet Clemens lib. 2. contra Apostol. cap. 29. 38. & 39. & li. 8. cap. 36. vbi dicit, etsi Christiani sint liberi à carimoniis legis veteris, nõ tamen à decimis & oblationibus, immò nunc magis teneri ad hæc omnia Christianos, cum debeat eorum iustitia abundare plus quam Sacerdotum & Phariseorum.

Item B. HIERONYMVS in cap. Malach. 3. sic ait: *Quod inquit, de decimis, primitiisque diximus, quæ olim dabantur à populo Sacerdotibus, atque Leuitis, in Ecclesia quoque populo intelligite, quibus præceptum est non solum decimas, & primitias dare, sed & vendere omnia quæ habent, & dare pauperibus: quod si facere nolumus, saltem Iudæorum imitemur exordia, ut pauperibus partem demus ex toto, & Sacerdotibus, ac Leuitis honorem debitum deferamus: quod qui non fecerit, Deum fraudare, & supplantare conuincitur. Vbi tamen nota, quod etiam*

B. Hie.

B. Hieronymus dicat esse præceptum, vendere omnia, & dare pauperibus, tamen intelligit esse præceptum nõ absolute, sicut de soluendis decimis, sed si quis perfectus esse velit; nam de isto subdit: *Quod si facere nolumus, &c.* De decimis autem dicit: *Quod qui non fecerit, Deum fraudare, & supplantare conuincitur.*

Item B. AUGUSTINVS serm. 219. de tempore, eundem locum Malachia tractans: *Deus, inquit, qui dignatus est totum dare, decimam à nobis dignatur repetere, non sibi, sed nobis sine dubio profuturam; sic enim per Prophetam ipse promissit, dicens: Inferte omnem decimam in horreis meis, ut sit cibus in domo mea, & probate me in his, dicit Dominus.* Fortè non est B. Augustini iste sermo, tamen insignis est sine dubio, & antiqui alicuius Patris; nam inde tanquam ex Augustino multa sunt adscripta in decreto 16. q. 1.

Item B. GREGORIUS hom. 16. in Euangelia: *Sicut, inquit, offerre in lege iubemini fratres carissimi decimas rerum, ita et offerre contendite, & decimas dierum.* Deinde in Testamento nouo habemus, Matt. 22. *Reddite qua sunt Cesaris, Cesari, & qua sunt Dei, Deo.* In quem locum Hieronymus & Augustinus lib. 50. homil. hom. 48. dicunt præcipere Dominum, ut reddantur Cesari tributa, & Deo decima: præterea Matth. 10. *Dignus est operarius mercede sua.* i. Cor. 9. *Nescitis, quoniam qui in sacrario operantur, qua de sacrario sunt edunt, & qui altari deseruiunt, cum altari participant: ita & Dominus ordinauit iis, qui Euangelium annunciant, de Euangelio viuere.* Et ibidem: *Quis militat suis stipendiis & inquam? & si nos, vobis spiritualia seminauimus, magnum est, si nos carnalia vestra metamus?* De quo loco tractans Augustinus tract. in Psal. 146. & inde exponens illa verba Psalmi: *Qui parat terra pluuiam, producens in montibus fœnum, dicit populos, qui tanquam terra accipiunt pluuiam doctrinæ à Sacerdotibus, debere illis producere fœnum temporaliū bonorum: Accipe, inquit, pluuiam, & da fœnum, etenim ista omnia, qua Ecclesia ad necessitates seruientium Deo dantur à diuitibus, quid sunt nisi fœnum?* Et infra: *Debetur pluuiæ fructus, debetur seruo cibus, sicut Dominus ait: Manducate qua ab ipsis sunt, & ne putarent aliquid de suo donare; dignus est, inquit, operarius mercede sua.* Et infra: *Exime alti-*

K K k

quam

quam partem reddituum tuorum, decimas vis, decimas te
me, quamquam parum sit; dictum est enim, quia Pharisei
decimas dabant; & quid ait Dominus? Nisi abundauerit
vra vestra plus quam Scribarum & Phariseorum, non intro
tis in regnum caelorum.

NOTA, tempore B. Augustini multos in Africa non
sueuisse decimas soluere, sicut modò in quibusdam aliis
tribus, & ideo eos B. Augustinum ad decimas cohortari,
etiam facit hom. 48. ex lib. 50. homiliarum: *Maiores vero*
inquit, *ideo copiis omnibus abundabāt, quia Deo decimas*
dabant, & Caesari censum reddebant, modo autem quia desunt
deuotio Dei, accessit indictio fisci: Nolumus partiri cum
decimas, modo autem totum tollitur.

SUPEREST, ut iura Ecclesiastica proferamus; Ac prima
multa sunt antiqua Concilia, in quibus id aperte præcep
tur, ut Aurelianense I. cap. 17. ante annos mille. Item Ma
conense II. cap. 5. eodem seculo celebratum, dicit leges de
nas de soluendis decimis longis temporibus in Ecclesia
stoditas, etiam deinceps esse custodiendas. Foroiulianense
vlt. idem habet. Moguntinum tempore Caroli Magni, ca.
38. Moguntinum sub Rabano, cap. 10. Moguntinum tempo
re Imperatoris Arnulphi, cap. 17. excommunicari iubet
qui decimas dare neglexerint, Remense ca. 28. tempore Ca
roli Magni, Valentinum tempore Lotharij, cap. 10. Aui
tense IV. cap. 9. Cabilonense II. cap. 19. Metense cap. 2. Tre
burienense cap. 13. quæ omnia ante annos DCC, vel DCCC
mille acta sunt.

Præterea sunt Concilia generalia, Lateranense sub Inno
centio III. cap. 53. 54. 55. & 56. statuit, ut decimæ ante tributa
& census persoluantur, & alia quædam. in Concilio Vien
nensi, ut habetur in Clement. cupientes, de pœnis, excom
municantur ipso facto religiosi, qui in concione aliquid de
cunt, vnde retrahant populum à soluendis decimis. Conci
lium Constantiense sessio. 8. damnauit articulum VViclefij,
quod decimæ sint puræ eleemosynæ, ac demum Concilium
Tridentinum sess. 25. can. 12. docet solutionem decimarum
debitam esse Deo, & iubet ut excommunicentur, qui eas sub
trahunt, aut ne ab aliis dentur impediunt, nec debere absol
ui, donec integrè restituant. His accedant plurima decreta
Ponti-

Pontificum summorum, quæ habentur 16. q. 1. & 7. & extra de decimis, necnon in Sexto & Clementinis, & extrauagantibus eodem titulo.

ALTER error est eiusdem VViclefi, quod scilicet decimæ nō modò sint puræ elemosynæ, sed etiam nullo modo dande sint malis Sacerdotibus; existimauit enim VViclefus, cum qui elemosynam facit peccatori, in peccato eius communicare. de quo errore plura dicemus in tractatu de elemosyna: nunc breuiter refellitur error præsens. **PRIMO**, ex illo Matt. 22. *Reddite quæ sunt Cesaris, Cesari; & quæ sunt Dei, Deo.* Vbi ita S. Hieronymus scribit: *Quod ait, inquit, reddite quæ sunt Cesaris, Cesari, nummū, tributum, & pecuniam; & quæ sunt Dei, Deo, decimas, primitias, & oblationes, ac Stipendias sentiamus.* At certum est tempore Domini nō solūm Cæsarem impium, & infidelem, sed etiam Sacerdotes improbissimos, ac deprauatissimos fuisse. **SECUNDO** ex Innocētio III. in epist. ad Episcopum Vercellensem, & habetur cap. Tua nos, de decimis: *Prætextu, inquit, nequitia Clericorum nequeunt decimas, nisi quibus ex mandato diuino debentur, præ sua arbitrio erogare, cum nulli sit licitum aliena cuiq; concedere præter Domini voluntatem.* Denique **TERTIO**, quia decimæ non dantur Clericis, quia boni sunt, sed quia Clerici sunt, sicut tributa dantur Regibus, non quia probi, sed quia Reges.

TERTIVS error est quorundam, qui dicuntur **FRA TRICELLI**, siue Pseudoapostoli, qui inter alios errores, quos refert Ioannes Turrecremata lib. 4. p. 2. cap. 37. summæ, docebant nō posse percipere decimas eos, qui non viuunt in paupertate more Apostolorum; error est sine vlllo fundamento; nam ratio, cur debeantur Clericis decimæ, est, quia laborant in populi vtilitatem; hæc autem ratio non minùs in diuite quam in paupere inueniri potest. Accedit quod Dominus Matth. 22. iussit dari decimas Sacerdotibus Iudæorum, qui in paupertate non viuebant.

QUARTVS error est multorum Canonistarum, qui contendunt decimas, etiam quoad determinationem quantitatis esse de iure diuino, nec posse vlla humana lege aut consuetudine aliam statui quantitatem. Ita Glossa in cap. 1. de decimis, in Sexto, Innocentius in rubricam de decimis, Pa-

normitanus in cap. In aliquibus de decimis, & Hostiensis
sua summa tit. de decimis, §. 7. quos alij ferè omnes sequun-
tur. Argumentum eorum est, quia plurimi Canones, ac prae-
sertim cap. In aliquibus, de decimis, dicunt decimas debere
iure diuino. At sine vlllo dubio error est manifestus, vt
solum Theologi omnes, sed etiam ex Canonistis docent
uester, verbo Decima, quæst. 4. & Nauarrus cap. 27. No-
28. nec semel tantum, sed bis peccant multi Canonistae
semel, quia falsum defendunt: Iterum, quia damnant
hæreseos omnes Theologos, qui contrarium sentiunt; et
è contrario ipsorum sententia facillimè conuinci possit
roris.

Probat igitur præceptum de soluendis decimis, quod
tum ad determinationem talis quantitatis non esse nunc
iure diuino. Tale præceptum nusquam inuenitur Christi-
anis impositum, nec in noua, nec in veteri lege; & quod
in noua, patet; quod non in veteri, probatur; nam præceptum
legis veteris, quoad illam determinationem, non erat
rale, nec propriè cærimoniale, sed iudiciale, vt Alexander
cet 3. parte q. 51. in 3. & B. Thomas in 2. 2. q. 87. art. 1. quos
nes Theologi sequuntur.

Quod nõ sit morale, patet, quia moralia semper
uerunt, lex autem de decimis non fuit ante tempora
nec ratio dicitur, vt sacerdoti dentur decem partes, sed ut
tur quantum satis est ad eius sustentationem. Vnde Gen. 28.
Iacob vouit se daturum decimas Deo omnium quæ posside-
ret, si Deus eum dirigeret in via, &c. At impium fuisset vou-
re decimas cum tali conditione, si absolutè fuisset obligatus
eas soluere. Præterea si moralis fuisset ista determinatio de
cimarum, certè etiam morale esset præceptum, quod ibidem
additur, vt qui decimas habent, nullum aliud matrimonium
habeant, atque ita iure diuino tenerentur Clerici dimittere
patrimonium.

Quod autem non sit propriè cærimoniale, sed iudicia-
le, probatur; nam non ordinatur immediatè ad colendum
Deum, sed ad æquitatem inter homines constituendam; ideo
enim iussit Deus dari decimam partem omnium bonorum
Leuitis, non octauam aut vicesimam, vt esset proportio in-
ter opes Leuitarum, & aliorum. Erat enim familia Leui vna
ca

ex duodecim tribubus Israël, vel potius ex tredecim; nam etiam si duodecim fuerint filij Israël, tamen Ioseph duas tribus fecit, id est, Ephraim, & Manasse, & secundum æquitatem tertiam decimam partem bonorum habere debuissent, tamen quia erant ceteris nobiliores, & quia Deus providebat, non defuturos transgressores, qui nõ integrè soluerent, idcirco attribuit eis partem decimam, id est, amplius quàm ceteris, vt sic ad æqualitatē veniretur, non obstantibus transgressoribus.

Neq; obstat quod Innocentius Papa cap. Tua nos, de decimis, dicit decimas Deum requirere ad professionem supremi domini, ex quo videtur sequi, quod sit præceptum cærimoniale; nam non dantur decimæ immediatè, & per se ad hunc finem, vt profiteantur, qui eas dant, se agnoscere supremum dominum Dei, sicut faciunt qui sacrificium offerunt, sed solùm mediatè, & per aliud, quia nimirum dantur Deo per suos ministros; dantur enim Sacerdotibus vt ministris Dei; constat autem ex fide Catholica legem veterem post Christi aduentum esse abrogatam, quatenus positua erat, vt Apostolus Gal. 3. Ephes. 2. Hebr. 7. & alibi disertè docet, & idem confirmat decretalis Vnica de purificatione post partum, quam Canonistæ ignorare non possunt; non igitur lex illa de soluenda decima parte bonorum, cùm sit iudicialis, ad Christianos pertinet, ex vi Testamenti veteris.

Ad ARGUMENTVM ipsorum respondemus, quod cùm sacri Canones dicunt, iure diuino deberi decimas, tribus modis intelligi possunt. VNO modo, vt sensus sit, deberi iure diuino quoad substantiam, non quoad quantitatem, siue iure diuino addita Ecclesiæ determinatione, sicut dicimus festa iure diuino sanctificanda esse etiam nunc: & hoc modo intelligo Concilium Mariscon. II. cap. 5. vbi dicit, legem diuinam de soluendis decimis esse seruandam.

ALTERO modo, vt sit sensus, Deum imposuisse decimam Christianis non verbo, sed exemplo; nam dum eas Iudæis imposuit, simul ostendit, quid etiam Christianos facere par esset; quomodo quidam Patres dicunt, Quadragesimam indictam esse à Domino, quia nimirum exemplo nos docuit ieiunare Quadragesimam. Vide Ambrosium serm. 36.

TERTIO modo, vt sit sensus, deberi iure diuino, id est,

iuxta determinationē quantitatis, quæ habetur in iure diuino, quanquam non ex vi iuris diuini, sed ex vi iuris Ecclesiastici; & hoc modo intelligi debent verba capituli, in aliquibus, de decimis, quæ talia sunt: *Illæ quippe decimæ necessariæ soluendæ sunt, quæ debentur ex lege diuina, & loci consuetudine approbata.* Est enim sensus; Illæ decimæ necessariæ soluendæ sunt, quæ debentur, vel iuxta quantitatem lege diuina determinatam, quam Ecclesia in nouauit; ut fit, ubi soluentur integræ decimæ; vel iuxta quantitatem consuetudine loci determinatam; ut fit, ubi soluitur minus quam decima, & tamen vocatur decima. Et nota ex hoc textu, quod Canonistæ maximè nituntur, sumi argumentum optimū contra ipsos; Si enim decimæ quoad quantitatem deberentur iure diuino, ubiq; integræ soluendæ essent, nec diceret textus iste, alicubi debere solui iuxta consuetudinem. Atque hanc erroribus. Sequitur ut dubia quædam explicemus.

DVBIVM PRIMVM.

An præceptum de soluendis decimis possit contraria consuetudine abrogari.

RESPONDEO, certum est, præceptum de soluendis decimis, qua parte diuinum & naturale est, non posse vlla lege humana vel cōsuetudine contraria aboleri: Ac proinde certum est, Ecclesiam habere ius petendi decimas, etiam ubi consuetudo est vt non soluantur; In hoc enim omnes Theologi & Canonistæ conueniunt. Dubium autem est, an præceptum de decimis, quatenus positium, & humanum est, possit mutari consuetudine. Sotus lib. 9. quæst. 4. art. 1. de iustitia, dicit non posse, & hanc putat mentem esse B. Thomæ.

Contrarium puto verum cum Syluestro, verbo Decima, q. 4. & Nauarro cap. 21 Num. 28. Nec dubito hanc esse mentem B. Thomæ; nam B. Thomas in 2. 2. quæst. 87. art. 1. docet, præceptum de decimis, quatenus humanum est, posse ab Ecclesia mutari, ita vt teneatur populus non decimam, sed duodecimam, vel octauam soluere; At non minorem vim habet consuetudo legitimè præscripta, quam lex quælibet humana.

na, vt, cum ceteris, docet ipse etiam Sotus lib. 1. q. 7. art. 2. de iustitia. Præterea B. Thomas quodlib. 2. art. 8. posteaquam docuit cōsuetudine nunquam abrogari legem de soluendis decimis, subiungit rationem, quia lex ista diuina & naturalis est; ergo B. Thomas non negat legem de decimis, quatenus Ecclesiastica est, posse mutari consuetudine, sed solum quatenus naturalis, & diuina est.

His accedit cap. In aliquibus, de decimis, vbi dicitur soluendas esse decimas secundum determinationem aut legis diuinæ, aut consuetudinis approbatæ. Hic tamen obseruandum est, quod sicut consuetudo tollit legē, ita lex tollit consuetudinē, si iustis de causis feratur ab eo, qui habet auctoritatem: Itaq; vbi nunc est consuetudo soluendi solum tricesimam aut quinquagesimam, loco decimæ, non tenentur soluere quidquā amplius; tamen si nunc Pontifex, aut Concilium iustis de causis iterum legem ferat, vt integræ decimæ soluantur vbique, non obstante consuetudine, sine dubio tenerentur omnes soluere; sicut omnium iudicio tenentur soluere, qui in eis locis agunt, vbi nō est consuetudo soluendi minus, quā decimam.

DVBIUM SECVNDVM.

An Laici pauperes teneantur decimas dare Clericis diuitibus.

ARTIO dubitationis est, quia sicut laicus tenetur alere Sacerdotē, quia Sacerdos est, ita Sacerdos tenetur alere laicum, quia pauper est.

Respondet B. Thomas quodlib. 6. art. 10. sine dubio debere pauperem laicum dare decimas Clerico diuiti, quia obligatio decimarum ad iustitiam commutativam pertinet, in qua non consideratur conditio personæ, sed æqualitas rei ad rem; qui enim verbi gratia emit, debet soluere quantum res valet, siue ipse sit diues, siue pauper. Neque argumentum in contrarium valet, quia non tenetur

Clericus hunc pauperem potius alere,
quā alium.

KKk 4

DVBIUM

DVBIUM TERTIUM.

An excusari possint à peccato, qui nullas decimas soluunt, ubi non est consuetudo soluendi.

RESPONDEO, tribus modis peccare posse, qui nullas decimas soluunt, ut Syluester, ubi supra, & alii docent. **PRIMO**, si Ecclesia propter defectum decimarum notabiliter patiatur, tunc enim siue decimas perat, siue non, tenetur populus omnino ei prodesse. **SECUNDO**, si Ecclesia iure perat decimas, siue eger notabiliter, siue non, tenetur populus soluere, etiamsi consueuerit non soluere. **TERTIO**, si populus eo animo esset, non solueret, etiamsi iustissime eas à se peti intelligeret.

Extra hos casus sine ullo dubio excusantur, quia, ut Thomas dicit, Ecclesia dum non petit decimas, censetur eas condonare; non autem peccat, qui non soluit debitum condonatum; Alioqui Apostolus peccare fecisset Corinthios, qui stipendia sibi debita ab eis accipere volebat, ne impedimentum poneret Euangelio, 1. Cor. 9. S. etiam Augustinus in peccato fouisset populum suum, quem ad soluendas decimas non cogebat, etiamsi hortaretur, ut patet ex tractatu Psal. 146. & ex hom. 48. ex 50. homiliis.

DVBIUM QUARTUM.

Qua ratione ostendi possit, iustam esse determinationem Ecclesie, quòd Christiani decimam partem suorum fructuum Ecclesie tribuant.

NON disputamus, an hoc sit iustum, quod Ecclesia statuit; id enim insolentissimæ insanix esset, ut B. Augustinus scripsit in epist. 118. sed qua ratione id esse iustum ostendi possit; nam in veteri lege iustum erat, quia Leuiticæ erant pars duodecima, vel tertia decima totius populi Hebræorum: At Clerus in noua lege non

non videtur esse centesima pars Christianorum; qua iuratur æquitate decimam partem habere debet omnium bonorum, quæ sunt in orbe Christiano; Caietanus in 2. 2. q. 78. respondet, se non posse aliam rationem reddere, quam idè iustum esse, ut Clerus habeat decimam partem, quia debet pauperes alere, qui sine vlllo numero sunt: sed quamuis hæc ratio optima sit, cum videamus canones passim id præcipere, ut Clerici ex decimis alant pauperes, tamen non est hæc sola ratio, cur iustæ sint decimæ.

PRIMUM enim non est verum Leuitas fuisse tertiam decimam partem populi Iudaici, & nostrum Clerum non esse centesimam partem populi Christiani; nam Hebræi numerati sine Leuitis Num. I. erant sexcenta tria millia, quingenti quinquaginta, & non numerabantur pueri ante viginti; neque senes; nam cum his sine dubio erant plus quam duplo plures, id est, circiter mille millia, & trecenta millia: Leuitæ autem omnes ab infante vsq; ad senem numerantur Num. 3. viginti duo millia tantum. Iam igitur addendo Leuitas ceteris Hebræis, & diuidendo totum numerum per viginti duo millia, efficiuntur partes diuisæ sexaginta, ergo Leuitæ non erant pars tertia decima, sed vix sexagesima totius populi; Porro Clerus Christianorum fortè maior est, quam sexagesima pars Christiani populi. Nulla est enim ferè ampla familia, ex qua non sit aliquis Ecclesiasticus; & nullus est pagus, vbi non sit templum vnum, aut plura, & aliquot Sacerdotes.

DEINDE, Christianus Clerus maioribus laboribus & sumptibus obnoxius est, quam tribus Leuitica erat apud Iudæos, ut omittam dignitatem sacerdotij nostri incomparabiliter maiorem quam sacerdotij Aaronici; tunc vnum erat templum, vnus Pontifex, & pauci quidam Sacerdotes ex sola familia Aaron, qui per vices in templo ministrabant, reliqui omnes erant turba famulorum: At nunc sunt innumera templa conseruanda sumptibus Ecclesiæ; sunt etiam pluri mi Episcopi & Prælati, nec non innumeri Sacerdotes, qui docti esse debent, & proinde multum in studiis ex patrimonio suo insumere, & postea non per vices, sed perpetuè Ecclesiæ ministeriis adesse, quos certè honestè pro status sui conditione viuere oportet ex Ecclesiæ bonis.

His accedit, quod multi sunt liberi à soluendis decimis, multi ex malitia non soluunt, aut certè non plenè & fideliter, sæpe etiam Reges & Principes non solùm non soluunt, sed etiam impetrant ab Ecclesia decimarum partem in subsidium belli, aliorum que publicorum sumptuum.

DENIQUE, cùm populus Christianus debeat esse pietior, quàm Iudaicus, vt dicitur Matt. 5. si ille decimarum bonorum dabat Deo, cur non tantundem saltem faciat Christianus? Itaque verum est, quod loco notato dicit beatus Thomas, hanc determinationem Ecclesiæ respectu populi esse humaniorem ac benigniorem, quàm rigor iustitiæ absolutæ pateretur.

CAPVT XXVI.

De possessionibus, quæ dono Laicorum possidentur à Clericis.

DE possessionibus Ecclesiasticis fuit error Ioannis VViclefi, apud Thomam VValdensem lib. 4. doctrin. fidei, art. 3. qui docebat non licere Clericis habere vllas possessiones, & peccasse tam qui donauerunt Ecclesie, quàm qui eas receperunt. Fundamenta eius hæc sunt; **PRIMUM**, quia Sacerdotes Testamenti veteris prohibebantur habere possessiones, vt patet Num. 18. *Dixit Dominus ad Aaron, in terra eorum nihil possidebitis, nec habebitis partem inter eos, ego pars, & hereditas tua.* Item Deut. 10. *Quamobrem non habuit Leui partem, nec possessionem cum fratribus suis, quia ipse Dominus possessio eius est.* Et Iosue 13. *Tribus autem Leui non dedit possessionem, quoniam Dominus Deus Israël ipse possessio eius.*

SECUNDVM, quia Matthæi 10. Dominus iubet Apostolis, vt nihil possideant, non pecuniam, non duas tunicas, &c. Ibidem dicit: *Non est discipulus super magistrum.* Christus autem nullam possessionem habuit. Item Luca 14. *Nisi quis renunciauerit omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus.* At certè discipuli Christi, Clerici omnes esse debent.

At hunc errorem manifestum esse, probatur; **PRIMO**, de Sacer-